

ši, naši ne samo vsled državne meje, ki je potegnjena za njimi, ampak naši tudi po čuvstovanju in naziranju ljudstva.

— Kdo bode opravil to veliko za narod in državo prekornostno delo, če ne on, učitelj in vzgojitelj!

Iz vsega tega je razvidno, da je službovanje v takih krajih silno težavno in trudapolno že samo po sebi. Delo zunaj šole ni nič manj važno in celo nujnejše kakor delo v šoli. Razum tega zahteva tako delo povsod celega moža, cele žene in ne prenese nobenega polovičarstva. K vsemu temu pa pride še okolnost, da so naši obmejni kraji precej hriboviti in oddaljeni od prometa, kar otežkoča preskrbo živih in drugih potrebščin v sedanjih dragih razmerah. Zato ni zavidanja vreden, kogar zanese usoda v take kraje za več let. Na eni strani ga morijo po tujcu okužene razmere, na drugi strani pa trka na njegova vrata vsakdanja gmotna skrb s svojo trdo pestjo.

Kljub vsem tem težočam pa se naše obmejno šolstvo razvija v splošnem še precej povoljno in je z'astj zadnja leta mnogo napredovalo, kjer so že količkej urejene razmere. Napredek pa bi bil lahko še dosti lepši, če bi našlo obmejno učiteljstvo več razumevanja, moralne, kakor tudi gmotne podpore pri upravnih oblastih. Zakaj še danes se dobijo posamezne občine, ki so po razmejnosti pripadle nam, a nimajo še sedaj ne urejenega gospodarstva. Občine morajo vzdrževati šolo, a ne pobirajo nikakega davka, ker še ni izvršen prenos po upravni oblasti. In pri tem seveda trpi šola, trpi ljudstvo, trpi pa tudi moč in ugled države.

Naši nekdanji tlačitelji in sedanjí soseči tam preko mejnih kolov vse to dobro vidijo in izkoriščajo v svoje namene. Dasi se njihova država nahaja v neprimerno mizernejšem položaju nego naša, vendar skrbijo za osnovno šolstvo na meji z vso razkošnostjo. Tja pošiljajo v dobro opremljene in z vsem preskrbljene šole najboljše učne moči, katere pa dobivajo za to še posebne nagrade. Zato pa seže njihov vpliv čisto tudi na našo stran preko mejnih kolov. Kakšen je ta vpliv, si je lahko misliti.

Na vsak način je v interesu države, da njena uprava pošveča vso pozornost našemu obmejnemu šolstvu in učiteljstvu. Na te težavne postojanke morajo priti najidealnejši prosvetni delavci iz naših vrst in morajo biti prosti vseh gmotnih skrbi, da lahko vse svoje moči posvetijo delu v šoli in zunaj nje.

Zakaj državno mejo šteti gospodarsko podprto, narodno zavedno in lašno državo ljubeč ljudstvo boli, kakor vsi bajonetni in topovi.

Hren.

—r »Zveza slovenskih učiteljskih društev« za neodrešeno domovino je zborovala letos v Gorici dne 9. in 10. julija. Istočasno je priredila Zveza v Gorici velik koncert, čigar moralni uspeh je bil po poročilih časopisov iz neodrešenega ozemlja naravnost velikanski.

—r Učiteljsko društvo za gorški okraj je praznovalo petdesetletnico svojega obstoja v Gorici dne 8. julija. Na zborovanju UJU — poverjeništvu Ljubljana v Ptuj dne 7 t. m. se je spomnil naš strokovni tajnik R. Dostal slavnostnega zborovanja bratskega goriškega društva s sledečimi besedami: »Ravno te dni, ko zborujemo mi tukaj, zborujejo naši primorski tovariši in tovarišice v Gorici. Goriško učiteljsko društvo praznuje svoj jubilej, 50letnico svojega obstoja. Vaše slavje je skromno, pač kolikor v danih razmerah dopustno. Dobro razumemo, koliko neizgovorjenih misli leži v Vaših dušah, koliko latentne sile je zaklenjene v Vaših srcih, koliko je treba samozatajevanja v Vašem delu in življenju. Vsi, ki smo Vaši do krvi in imenu. Vaši bratje in sestre vam kličejo: »Vztrajajte, tud vam vstane dan odrešenja!«

Naša kulturna organizacija.

Slovenska Šolska Matica.

— Naša »Matica«. Poleg raznih Matice na slovenskem jugu je Slovenska Šolska Matica izmed najagilnejših. Poklicali so jo k življenju za razvoj slovenskega šolstva in za izobrazbo naroda vneti slovenski šolniki dali ji tekom let trden temelj na katerem vrši še danes v nezmanjšani vni svoj velik poslanstvo med slovenskim učiteljstvom. Da sežemo nekoliko v preteklost naše Matice! Meseca decembra leta 1899. je bil Matičen ustanovni občni zbor, ki je sprejel nova pravila ter izbral začasni društveni odbor. Do rednega društvenega delovanja pa ni prišlo tako hitro. Tedanja, nemška vlada je pravila sicer odobrila,

a to šele po preteku nekaj mesecev. vsled česar se je redni občni zbor Matice zavlekel notri do 28. decembra l. 1900. Na prvem občnem zboru je bil izvoljen predsednikom S. Š. M. Henrik Schreiner, ravnatelj mariborskega učiteljskega, ki je načeloval Matici skoro polnih 20 let t. i. do prerane svoje smrti dne 14. aprila 1920. — »Pedagogika je znanost in umetnost«, je razvijal pri Matičini ustanovitvi Schreiner v daljšem govoru. »Pri nas je sicer že izvršenega dokaj dela na pedagoškem polju, vendar vse premalo v primeri s potrebami in silami, ki so na razpolago. Vzrok je ta, ker doslej ni bilo prave organizacije med pedagoškimi pisatelji. Da se zagotovi uspešno knjižno delovanje, baš zategadelj se ustanavlja Slovenska Š. M., ki naj združuje v sebi vse učitelje vseh učnih stopenj!« — In Henrik Schreiner je bil za Matico srečno izbran predsednik! Združil je pod Matičnim okriljem lepo število sotrudnikov, ki so pomagali dvigati ugled Matice in slovenskega učiteljstva. Krog Matičarjev se je širil leto za letom in kmalu ni bilo več zavednega slovenskega učitelja ter zavedne slovenske učiteljice, ki bi ne bila člana tega ponosno se razvitočega društva! Le prelajamo prve in naslednje »Pedagoške Letopise«, na bomo našli v njih potrjeno gorenim izvajanjem. Pa še več! Koliko klenega zrna je v teh letnikih, ki naj bi še danes po njih segalo zlasti mlajše učiteljstvo, da vidi deo naših vzornikov! — Tekom svojega 23letnega obstanka je izdal S. Š. M. 75 rednih knjig različne, ponajveč pedagoške vsebine. Mnoge med njimi so naravnost trajne vrednosti. Spominjamo samo na Schreinerjevo delo »Analiza duševnega obzorja otroškega in duševni proces učenja« na Pivkovo z narodnim duhom prožeto »Zgodovino Slovencev« na Hauptmannovo »Posebno ukoslovje prirodoslovnega pouka«, na Bežkovo »Posebno vzgojeslovje« in »Posebno ukoslovje« i. dr. — Neizpodbitno dejstvo je, da je S. Š. M. združevala v svojih sotrudnikih najboljše slovenske pedagoge, kakor sta n. pr. bila ravnatelja H. Schreiner in V. Bežek, zvezdi vodnici na slovenskem pedagoškem polju zadnjih dveh treh desetletij — Pokoitemu Schreinerju je bil izbran za naslednika dr. L.udevít Pivko, profesor na moškem učiteljskem v Mariboru ter priznan s'ovaratelj »Telovadbe«, katere zadnji t. i. IV. zvezek izide kot redna knjiga med letošnjimi Matičnimi publikacijami. Da bi vodil novi predsednik S. Š. M. srečno mimo vseh ovir k bližajoči se 25letnici in še dalje zvesto po Schreinerjevih stopinjah je želja vseh zvestih Matičarjev. Na Slovenskem učiteljstvu pa je, da se oklene verno svoje Matice ter na ta način pomaga stanu potom nadejnega samoizobraževanja do še lepših dni. Dobrodružili ste li pa tudi vsi drugi bratje in sestre, iz vseh delov široke naše Jugoslavije!

Ferijalni Savez učiteljstva.

—i. Tretji kongres F. S. v Beogradu se je vršil pr. m. Predsednik F. S., profesor Vlado Lapajne, je otvoril v veliki dvorani beogradske univerze 3. kongres ferijal. Saveza. Svečani otvoritvi so prisostvovala polnoštevilno dijaške in učiteljske ferijal. organizacije, v Beogradu se mudeči ferijalci, številni gostje iz Beograda delegacije mnogih društev in zastopniki oblasti. Krasen otvoritven govor predsednika, iznešen v slovensčini je bil pogostoma prekinjen od ploskanja. Za prosvetno ministrstvo je pozdravil kongres g. inspektor Vajda, naglašujoč veliko pažnjo in simpatije g. prosv. ministra do ferijal. Saveza. Omenil je veliko zadovoljstvo, da smo pridobili v naše vrste učiteljstvo, kojega je že nad 1000 v ferijal. vrstah. Od sela do sela potujoč, vzljubite našo zemljo. G. Gligorije Savić prinaša pozdrave imenom Sveslavenske omladine in beogradske podružnice Jurislava Jamešiča. Kongres je pozdravil zastopnik profesorskega društva g. inšp. Kaugerga, tov. Pirnat je pozdravil kongres imenom slovenskega in pa vsega jugosl. učiteljstva, iskrene pozdrave je sporočilo po g. polkovniku Lazareviču beogradske Sokolstvo. Zastopniku Sokola se je odlozil kongres z viharim ploskanjem in vzkliki. G. Jože Kregar je pozdravil kongres imenom Central. Tajništvo j. u. o. iz Slovenije in Juad. »Jadrana«. Izrazil je odkrite simpatije napredne omladine do organizacije, ki ima v cilju, s svobodnim proučevanjem ustvariti jedinstveno mlado generacijo, graditeljico Jugoslavije z enim srcem, eno dušo, enim narodom in enim

kraljem. Kongres se je za pozdrav iskreno zahvalil. Pozdravili so kongres imenom skantske organizacije, Rdečega križa. Kola Srbskih Sester, društva Sv. Save, Or-ju-ne, ministrstva narod. zdravja, min. socialne politike i. drugi. — Beogr. časopisje brez izjeme vse prinaša navdušene članke o F. S. in točna poročila o poteku kongresa. Nad 120 delegatov je dobilo v beograd. svratištu prenočišče. Postelje so silno čiste in udobne. Beograd je sijajno sprejel goste-ferijalce, osebno Slovencev je mnogo povabljenih na privatna stanovanja. Konstituirali so se 4. odseki. — Ves čas zborovanja ni prišlo do nobenega načelnega nasprotja med delegati raznih pokrajin. Na kongresu je bila odobrena izprememba pravil v smislu decentralizacije. Veliki posli, ki jih je doslej reševala samo centralna uprava v Beogradu, preidejo v veliki meri na oblastne odbore, ki jih je sedem, in sicer: v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Novem Sadu, Skoplju in Dubrovniku. Po končanem zborovanju je beograjska sekcija FS priredila na čast delegatom banket v hotelu »Kruna«.

—i Počtniški izlet. Dubrovačka paroplovitba brzojavno obvešča Tourist-Office, da vozi parnik »Petek« na progi Bakar-Gruž samo ob sobotah ob 14. uri. Iz Ljubljane smo hoteli odpotovati 8. avg. in bi morali po tem računu čakati v Bakru do 11. avgusta. Iz praktičnih razlogov se odpeljemo šele v petek 10. avgusta ob 7. uri 40 minut iz Ljubljane gl. kolodvor in pridemo v Bakar 11. avgusta ob 6. uri 20 minut, nakar se ob 14. uri odpeljemo v Gruž-Dubrovnik. Ker je to edin parnik, bomo samo par ur v Splitu. V Dubrovniku ostanemo do 15. avgusta in potem v Mostar (16. avg.) Iz Mostara v Sarajevo (17. in ev. 18. avgusta) od tu v Brod. Tu se lahko mnogi oimučijo v Beograd in preko Novega Sadu povratek, kar se lahko na potu pomenimo. Upam da dobimo polovično vožnjo na parniku na progi Bakar-Gruž. Celotni stroški 750 D. Vse druge eventualnosti bodo objavljene v dnevnikih. Ker je šele v zadnjem momentu prišlo obvestilo od Dubrovačke paroplovitbe, se nameravani odhod iz Lj., ki je bil javljen v dnevnikih s'oremenj tako, da odpotujemo namesto 8. šele 10. avgusta kar ni po moji krivdi. Opozoriam na sestanko 8. avg. ob 10. uri hotel Tivoli in 9. avgusta ob 16. istotam! — V vseh eventualnostih vrašanih na razpolago! — Mrovlje. — Z ozirom na razna vrašanja izjavljam, da je ta izlet v osebni režiji g. Mrovljeta in ni z njim v zvezi organizacija UJU in ne F. S., še manj na naše uredništvo. — Ured.

Naša samoizobrazba.

—s »Marija Monte Sori«, predaval pri Ptujem učiteljskem društvu dne 12. aprila 1923 tov. Martinc.

—s »Svetovni mir in vzgoja«, predaval pri Ptujem učiteljskem društvu dne 12. aprila 1923 tov. Jurančič.

—s »O zavarovanju učiteljstva za slučaj smrti in boleznii«, predaval pri Ljubljanskem učiteljskem društvu dne 9. maja 1923 tov. France Škulj. Podal je temeljne smernice važnega načrta, kako bi učiteljstvo organiziralo obširno akcijo, da se vsemu učiteljstvu nudi v slučaju smrti kakega člana čim izdatnejša gmotna pomoč. S tozadevnimi zneski je poiasnil velikanski pomen te akcije, ki naj bi nudila učiteljstvu več dobrega in koristnega na gospodarskem polju kot vsaka druga ustanova. Glavne svoje misli je itak že večkrat objavil v »Učit. Tovarišu« v prejšnjih številkah. Stvarna, živahna debata je pokazala, kako potrebna je taka akcija za gospodarsko osamosvojitve učiteljstva.

—s »O moralnem dobrem in zlu« predaval pri Učiteljskem društvu za ljubljansko okolico dne 2. junija 1923 univ. prof. dr. Fr. Veber.

—s »Želudac i ideja vodilja«, predaval pri Ljubljanskem učiteljskem društvu dne 9. maja 1923 tov. Anzulović Ante. Predavanje je imelo namen, da izpolni praznino v našem življenju in poda v kratkih mislih ideologijo učitelja, no kateri bi se moglo živeti, ne da bi bilo treba predati svoj um in svoje srce v absolutno gospodstvo in odvisnost drugih. — Nazvavši vse človeške potrebe obci njegov želodec je kot zdravnik seciral pred nami vsega človeka navajajoč vse njegove zahteve, kakor tudi hrano katero mu je treba dati da njegov gospodar t. i. človek postane bitje neškodljivo človeški družbi. Zapletene zahteve slošnega želodca, kot zabava delo itd. je natanko in vsestransko obdelal in prišli smo do prepričanja, da lahko človek govori z dobrim in iskrenim človekom o najdelikatnejših vprašanjih, ne da bi žalil

čut dostoinosti. Glavna misel predavateljica je bila želja, da se postavimo na lastne noge, da ne pobiramo drobtine z drugih miz in cvetov s tujih vrtov, da ne postanemo duševni robovi drugih, ampak da imamo v vse in povsod svoj vpogled, da postanemo pravi učitelji, ki sami podajajo ideje drugim ne pa, da na zapoved poedinih kaš izkoriščajo in vzrajajo duševno zaslužnjena bitja ki niso sposobna za samostojno etično življenje. Oni naj bi tvorili samo predmet eksploatacije vseh duševnih in fizičnih sil. — Referat je bil iako skrbno sestavljen, globoko zamišljen in podan v krasni srbohrvaščini in je vsled tega žel burno odobravanje.

—s »O čebelarstvu«, predaval pri Učiteljskem društvu za brežiški in sevniški okraj dne 5. maja 1923 tov. V. d. n. a. l.

—s »O Ivanu Cankarju in slovenskem učitelju« predavala pri »okrajnem učiteljskem društvu za črnomaški okraj dne 9. junija 1923 tov. Fabjanova.

Književnost in umetnost.

SASTANAK UČITELJA - KNJIŽEVNIKA.

(Jedan predlog.)

U Osijeku održan je 17. V. 1923. po Klubu hrvatskih književnika četvrti sastanak prosvjetnih radnika, gdje je pretesano raznih tema (beletristika, pouka, glazba, umjetnost i privreda u vezi sa književnošću, prevodi sa slavenskih jezika i izvorni radovi, hrvatska književnost, naklada i sveslavenska uzajemnost, bibliografija itd.), na ce neke rezolucije izaci preštampane u zasebnoj knjizici iz »Vjesnika Županije Virovitičke«.

Zagrebački: »Katolički List« u 28. broju od 12. VII. 1923. donosi poziv za sastanak svećenika - književnika u Zagrebu za vrijeme Euharistijskog Kongresa.

A učitelji - književnici?!

Zar mi nemamo potrebe takovoga sastanka, pa da pokrenemo godišnji »Almanah«, koji bi mogao postati od nedogledne vrijednosti po kulturu i saniranje prilika jednokrvne sve braće: Slovenaca, Srba i Hrvata.

I zato je došlo vrijeme!

Osijek, 17. VII. 1923.

R. F. Magjer, urednik »V. Ž. V.«

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Domoznanstvo za osn. šole. Zemljepisni podatki in zgd. slike o kraljevini SHS. Učencem osn. šole v ponavljanje sestavlil Josip Brinar. Cena vezanemu izvodu 20 Din. Izdala in založila Goričar & Leskovšek v Celju, Kralja Petra cesta.

—kpl. Slepi slavčki. Spisal Karel Širok. Izdalo in založilo Katošliško Tiskovno Društvo v Gorici, Gosposka ulica. Cena elegantno vezani knjigi 5 Lir.

—kpl. Pesmarica Glasbene Matice. Zborji za štiri moške glasove. Po dr. Josip Čerinovi prvi izdali uredil Matej Hubad, Izdala in založila »Glasbena Matica« v Ljubljani. Cena broš. 50 Din. vezana v platno 64 Din.

kpl. Maurice Maeterlinck: Modra ošca. Čarobna pravljica v šestih dejanjih in dvanaestih slikah. Prevedel Josip Bernot. Tisk in založba Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Cena 16 Din.

—kpl. Izveštai (Almanah) više i niže narodne te šegrtske škole u Kutini. Na kraji školske godine 1922.—1923. Uredio ravnatelj Franjo Pih.

—kpl. Po gorah n dolinah. I. Dijaška leta Spisal Pavel Kunaver, 40 slik. Cena v orig. platnicah vezani knjigi 50 Din. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

—kpl. Zbirka važnejših novih naredb n odredb za osnovne in meščanske šole ter učiteljskega v Sloveniji III. zvezek, za leto 1922. Sestavlil Fr. Fink, okr. šolski nadzornik. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 15 Din.

—kpl. Sienkiewicz H. Z ognjem in mečem. Zgodovinski roman. Poslovenil dr. R. Mole. 9. snopič. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena posameznega snopiča 9 Din s poštnino vred.

Ocene.

—k »Istorija Srba, Hrvata i Slovenaca«. Udžbenik za učbenike narodnih škola. Izradio Jovo P. Jovanović, Referent Ministarstva Prosvete. Odobren odlukom g. Ministra Prosvete O. N. Br. 45.659. Cena tvrdo vezane knjige 16 Din Naručbe prima Učiteljska tiskara, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

* Dijelit će K. H. K. u Osijeku, 1. (Gajev trg 4) besplatno. — Op. ured.

Sadržaj: I. Slovenski narodi. — II. Život Slovena u staroj zajedničkoj postojbini: 1. Zanimanje. 2. Vera, 3. Običaji. 4. Uprava, 5. Sloveni pod tuđinskim gospodarstvom. — III. Naseljavanje Južnih Slovena u novim postojbinama: 1. Nove naseobine Južnih Slovena. 2. Borbadaži neprijatelja na srpska hrvatska i be juž. Slovena sa starosedocima. 3. Naselovačka plemena. — IV. Borbe Hrvata i Slovenaca za oslobodjenje i ujedinjenje. — V. Osnivanje prvih država Srba i Hrvata: 1. Osnivanje prvih srpskih država: a) Prve srpske države. b) Ujedinjenje srpskih država. c) Osnivanje bosanske države. d) Grad Dubrovnik. 2. Osnivanje hrvatske države. 3. Sloveni u novoj postojbini. — VI. Primanje hrišćanstva: 1. Hrišćanstvo i mnogoboštvo. 2. Kirilo i Metodije. 3. Učenci sv. Kirila i Metodija. 4. Učenci sv. Metodija kod Srba. 5. Krsno ime ili slava kod Srba. 6. Podela krišćana. — VII. Hrvatska, Srbija i Bosna kao samostalne države: 1. Hrvatska: a) Osnivanje hrvatske kraljevine. b) Hrvatska za vreme ostalih kraljeva. c) Propast hrvatske samostalnosti. 2. Srbija: a) Osnivanje srpske države. b) Osnivanje srpske kraljevine isamostalne srpske crkvene uprave. c) Srbija sa vreme svojih kraljeva. d) Proglašenje carevine. d) Bosna. — VIII. Državno uređenje i narodni život u novim postojbinama Srba Hrvata i Slovenaca. 1. Vladalac. 2. Državna podela. 3. Vlastela. 4. Duhovništvo. 5. Sabori. 6. Vojska. 7. Narod. 8. Radinost trgovina i umetnost. — IX. Opadanje srpske države. — X. Propast srpskih država. — XI. Slovenci, Hrvati i Srbi pod tuđinskom upravom: 1. Slovenci pod nemačkom upravom. 2. Hrvati pod mađarskom upravom. 3. Srbi pod Turcima. — XII. Ratovanja između Turaka i Mađarske i Austrije. — XIII. Borba Srba u Srbiji za oslobodjenje od Turaka: 1. Prvi ustanak pod Karadževićem. — XIV. Oslobodjenje Srba, Hrvata i Slovena od Nemačke države. — XV. Drugi srpski ustanak pod Milošem Obrenovićem. — XVI. Crna Gora i Bosna pod Turcima. — XVII. Vladari u Srbiji i Crni gori: — — — 8. Kralj Petar Karadžević: a) Dolazak na presto. b) Prisajedinjenje Bosne i Hercegovine Austro-Ugarskoj. c) Ratovi za oslobodjenje Srba od Turaka. d) Rat s Bugarima. e) Austrijske smetnje. B. Rat između Austro-Ugarske i Srbije: a) Objava rata. b) Prvi napad na Srbiju. c) Razpad Austr.-Ug. carevine. d) Ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovena. e) Smrt kralja Petra. f) Kralj Aleksander Karadžević I.

— **k Domoznanstvo za osnovne škole.** Zemljepisni podatki in zgodovinske slike o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Učencem osnovnih šol v ponavljanje sestavi Josip Brinar. Opetovano je že učiteljstvo izrazilo željo da bi osnovne škole dobile primerne realne knjižice. Iz katerih bi mogli učenci tudi doma ponavljati učno snov, ki se je v šoli obravnavala. Težji občini želijo hoče zadostiti Brinarjevo »Domoznanstvo« ki prinaša podatke iz zemljepisa in zgodovine o naši kraljevini jugoslovanski. Dostojno so si morali učenci učno snov iz domoznanstva v šoli sprosti napisavati v svoje beležnice, kar je do nepotrebnem jemalo obilo dragocenege časa. Tudi Čitanke podajajo domoznansko gradivo samo v nepopolnih odlomkih, ker se izvečine ozirajo največ le na leposlovno nalogo pouka. To občutno vrzel bo vsaj v najvažnejšem realnem predmetu odpravilo pregledno sestavljeno »Domoznanstvo«, ki prinaša nastopna poglavja: Prvi del: Zemljepisni podatki. I. Slovenija (kulturno-zemljepisne enote: Savinjska dolina in Savinjske Alpe; Pohorje; Ptujsko polje; Slovenske gorice in Prekmurje; Posavje; Dolenjsko; Ljubljana in okolica; Gorenjsko; Slovenski Korotan; Notranjsko; Južna Krajina). — Pregled Slovenije. II. Hrvatske in srbske pokrajine (Hrvatska in Slavonija; Dalmacija; Bosna in Hercegovina; Crna gora; Vojvodina; Srbija). — Pregled Jugoslavije). Drugi del: Zgodovinske slike. Zgodovinska snov je obdelana v 44 slikah ki so metodično vzorno oblikovane ter porazvrščene v naslednje pregledne skupine: I. Iz najstarejših časov. II. Ustanovitev jugoslovanskih držav. III. Srbija na višku moči. IV. Slovenci in Hrvati pod tujo oblastjo. V. Državne in

družabne uredbe v srednjem veku. VI. Doba turške sile. VII. Probujanje Jugoslovancov v Avstro-Ogrski. VIII. Osloboditev Srbije. IX. Ujedinjenje Jugoslovancov. — **k. Karel Širok: Slepi slavčki.** Te dni je izšla v Gorici nova knjiga, ki je bodo posebno otroci veseli. To je knjiga, ki jo je za našo dečo spisal Karel Širok z naslovom »Slepi slavčki«. V knjigi je zbranih 7 najlepših otroških povestic: »Slepi slavčki«, »Tinetov Janček«, »Belinka«, »Divja raca«, »Kastorček«, »Brama«, »Gož«. Naslovna stran in sedem vinjet je narisal naš primorski umetnik Avgust Černigoj. Knjiga je prav krasno opremljena in na najboljšem papirju. Goriški Slovenci so s tem delom na literarnem polju lahko ponosni, naša šolska mladina ima v tej knjigi novo vzorno čtivo in naše otroško slovstvo, ki je do danes tako pomanjkljivo, je stopilo s to knjigo mogočen korak naprej.

— **k »Pesmarica Glasbene Matice».** Povodom proslave 25letnice »Glasbene Matice« leta 1897. je izšla pesmarica Glasbene Mat. ki se je med našimi pevskimi krogi tako priljubila, da so že tri izdaje popolnoma razprodane. Ob priliki 50letnice je sklenil društveni odbor da izda to pesmarico v nekoliko predelani izdaji in v večjem obsegu na novo. Ta pesmarica je sedaj dotiskana ter se dobiva na našem književnem trgu. Obsega 103 moške zборе, od katerih je 64 na novo uvrščenih, ostali pa so sprejeti iz prve izdaje. Pesmarica stane broš. 50 Din. vezana v celo platno pa 64 Din. Naroča se v Matični knjižarni na Kongresnem trgu. Društva, ki naroče vsaj 10 izvodov skupno, dobijo broširano pesmarico za 40 Din. vezano pa za 54 Din. Vsem prijateljem slovenske pesmi priporočamo našiskreneje to pesmarico v nakup. Za naše pevške zборе in šole zelo priporočamo.

— **i Maurice Maeterlinck: Modra ptica.** Čarobna pravljica v šestih dejanjih in dvanajstih slikah. Prevedel Josip Bernot. Tisk in založba Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Cena 16 Din.

Veliki belgijski pisatelj M. Maeterlinck je Slovincem še malo znan. Učiteljska tiskarna je izpolnila veliko vrzel, ko je izdala v prevodu njegovo najkrasnejše delo: »Modro ptico».

V l. 1904. je rekel M. Maeterlinck svoji ženi: »Pravljico za otroke imam: dva otroka saniata. Napisal io bom.« In nekaj dni pozneje: »Veš, v sanjah bosta šla na veliko potovanje.« In ko ga je nekaj tednov na to vprašala, kako je s pravljico ii je odgovoril: »Potujeta, potujeta.»

To je bil početek »Modre ptice«. Šele leta 1908. je bila premiera »Modre ptice« — v Moskvi. In tri leta pozneje je prišla na oder šele — v Parizu. Uprave največjih svetovnih gledališč si niso upale premagati silnih tehničnih nalog, ki jih stavi »Modra ptica«. Rusi so jih premagali prvi. Od takrat je šla »Modra ptica« po vseh svetovnih odrih z naravnost epohalnim uspehom. Slovenci je na svojih odrih ne bomo videli. Za naše majhne razmere je nemogoče uprizoriti »Modro ptico«. Na mladinskih odrih bi pa dosegli tudi posamezni odlomki gotovo silen učinek.

Žal se moramo zadovoljiti samo s čitanjem tega prekrasnega dela. Globoko zamišljeno delo učinkuje tudi kot čtivo. In čitati ga je treba večkrat, in vedno novih lepo, novih globokih resnic boste našli v niem. »Modra Ptica« je delo velikega dramatika in velikega pesnika. Delo prepleta čar vseh sanj, vseh upov, vseh bridkosti, ki gibljejo človeško dušo.

G. Trarieux je napisal: »Ko je Dante stopil iz pekla je pozdravil vzhajajoče zvezde. Tak je približno občutek, ki nas prevzame, če pozabimo druga dela, ki slikajo življenje in se potopimo v prelestno ozračje »Modre ptice«. Ta čarobna pravljica nudi izrednih užtkov, otroku pa s svojo globoko simbolično mislijo tudi filozofu. To je bajno čudo.»

Po težkih časih svetovne vojne so prišli še težji časi moralnega propada, brezglavega, novega hlastanja za srečo. In vendar: zastoni je tisto iskanje ne absolutni sreči ki je ni. Najbolji skromno življenje je lahko bogato nešteti prelestnih trenutkov: sreča je v nas samih — v tem, kako gledamo svet. To je temeljna misel »Modre ptice«. Neoporekljiva je.

Čitajte »Modro ptico«, vsaj košček sreče vam gotovo prinese. Daite pa priliko tudi mladini, da to čita. Pomagajte ji, da bo iskala in našla srečo tam, kjer je v resnici.

— **k Izveštai (Almanah) više i niže narodne te šezrške škole u Kutini.** Na kraju školske godine 1922.—1923. Uredio ravnatelj Franjo Piha.

»Najveća sreća ovog svijeta — jest Slobođa i Prosvjeta«. S tem rekom otvarja ravnatelj Piha svoje letno poročilo, ki pa ni že več le letno poročilo, temveč pravlična šolska čitanka. Poleg običajnih podatkov je uvrstil ravnatelj Piha v svoje letno poročilo še sledeče sestavke: D. Trstenjak: Borba s samim sabom; Ristić: Pisma naše sudbe; F. Piha: Proslava pobiede kod Kumanova; Klaić: Brat je mio, kole viere bio; Kempf: Iz prošlosti osnovne škole u Kutini; Širo'a: Siroćinske suze; Čavrak: Požrtvovalno djače; Jeftović: Naša zemlja; dr. U. Vulić: Narodni napredak itd. itd. Letno poročilo je vzorno in domoliubno delo ravnatelja Fr. Piha, ki mu dela čast in mu je lahko v donos.

— **Po gorah in dolinah.** I. Dijaška leta. Spisal Pavel Kunaver 40 slik. Kunaverjevi spisi so našemu občinstvu, posebno na učiteljstvu dobro znani. Upeljal se je tov. Kunaver s svojim ličnim delom »Na planine«, kateremu je sledilo drugo delo »Kraške jame« in tretja knjiga, ki nam dopolnjuje obe in kateri je dal naslov »Po gorah in dolinah«. Bogato s slikami okrašena knjiga ima sledečo vsebino: Prvi izleti, Brvi na Grintavcu, Prvič na Triglavu, Brvna in drugo. Jelovec. Mrzla gora in Kočna, Beguniščica in njena okolica. Mangart — Prisojnik, Zmavčarij. Konj in pomlad na Veliki planini. Posebno lep okras so slike, ki so napravljene po fotografskih posnetkih e Jos. Kunaverja, dr. St. Tomiška in Bog. Brinška. Slike predstavljajo sledeče partije: Pogled s Šmarne gore proti severu v Peklu, goreniš s'an v Peklu, narcise na Golici, votli kamen v Iški, Kamniške planine od Vodice, Skuta in Veliki podi Kaški greben s poti na Grintavcu, Peričnik. Škratica Triglavski lednik, vrh Triglava, Skuta, pri izviru Kamniške Bistrice, učinek plazovnega puha pod Kamniškim sedlom, Kamniško sedlo pozimi, Jalovec, taborišče na Kriških podih, Dobrač, v bistriškem gozdu, v steni Mrzle gore, pogled na Tursko goro in Turski žeb Stol, Prešernova kočna na Sto'u, Beguniščica, Rjavina in snežišča pod Kredarico, okno v Prisojnikovi steni, Razor itd. itd. Slike so umetniški fotografski posnetki. Knjiga je posebno prikladna za zemljepisni pouk v šolah in jo tovo priporočamo.

— **k Zbirka važnejš h novih naredb in odredb za osnovne in meščanske šole ter učiteljska v Sloveniji.** III. zvezek, za leto 1922. Sestavil Fr. Fink, okr. šol. nadz. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 15 Din.

Finkove zbirke vseh naredb in odredb od prevrata sem služijo dobro naši šolski upravi posebno pa učiteljstvu osnovnih šol. Zbirka je skrbno sestavljena in dobro urejena, tako da je posamezne odredbe lahko naiti potom kazala. Tretji zvezek je nadaljevanje odredb prvega in drugega zvezka in vsebuje vse odloke iz leta 1922., torej za pretečeno leto. Velika opora je ta zbirka tudi urejenosti in točnemu poslovanju šolske uprave. Knjižica je nujno potrebna vsakemu šolskemu vodstvu in tudi šolskim oblastvom ter posameznemu učitelju. Naroča se v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

— **k »Gor čez izaro»**, zbirka koroških pravljic. Priredila T. Gaspari in P. Košir. Založba »Jug« v Ljubljani 1923. Bilo je v nedavni prošlosti, ko je prodrla med nas koroške pesem. Pa je prišel plebiscit in nam vzel Korošce; ostale so nam le njihove pesmi. A tudi te vedno bolj odeva plašč pozabljenja, in ne bo dolgo, ko bo tudi naše koroške rojake zadela ista usoda. Današnji svet pozna le materialne dobrine za idejne nima smisla. Zato pa mora mladina kreniti druga pota. Spoznati mora, da io čaka velika naloga — popolno ujedinjenje. Treba nam je mnogo literature ki nai io vzgaja v tem pravcu. Žal, da se ravno v tej smeri razmeroma malo dela. Tembolj moramo biti hvaležni izdajateljem za drobno knjižico, ki naj služi še drugim v spodbudo. Nepotrebno se mi zdi, knjigo posebno priporočati, saj mora biti vsakomur jasno, da mora v kar največjem številu med mladino da v mladih, sprejemljivih srcih doseže svoj smoter. Knjigo je z mičnimi ilustracijami opremil priznani umetnik M. Gaspari. — **A. Z.** — Opomba: To ocenó prinašamo izjemoma, na izrecno željo sicer se držimo načela, da ocenjujemo samo dela, ki nam jih založništvo pošlje na ogled. — **Uredn.**

— **k Pravkar je izšel 9. snopič** Sienkiewiczjevih romanov, ki jih je začela izdajati Tiskovna zadruga v Ljubljani z romanom Z ognjem in mečem. Zadnji snopič izide v kratkem.

Obrambni vestnik.

— **ob Funkcijske doklade voditeljev.** (Ormožko učit. dr. na pokr. skup. v Ptuj): UJU naj na merodajnem mestu opozarja, da se učiteljstvu v postavi zajamčene pravice ne kratijo. Zato naj se vsem vrnejo funkcijske doklade, katerim so bile ukinjene, in spopolnijo zopet dnevnice, katerim so bile zmanjšane. — Sklep: Naj se opozori pokrajinsko upravo, da to uredi pri naknadnih kreditih in pri predlogu za proračun.

Učiteljski pravnik.

— **§ Službovanje učiteljev pri stalnem kadru.** Z ozirom na do'ložbe v tem oziru v novem vojnem zakonu, je stavil nar. poslanik Popović interpelacijo na ministru vojne v zadevi službovanja učiteljev pri stalnem kadru. Minister vojne in mornarice general Pešič je na seji nar. skupščine dne 20. julija odgovarjal na interpelacijo posl. Popovića o vojaški službi učiteljev v kadru za časa šolskih počitnic. Minister je omenil, da je sedaj vojaško službovanje učiteljev za časa šolskih počitnic odpravljeno, ker bodo učitelji kot dijaki prideljeni rezervni oficirski šoli v Sarajevu, kjer bodo odslužili skrajšano vojaško dobo devetih mesecev, učiteljem bo dano na razpolago, da to dobo odslužijo ali enkratno, ali pa v treh tromesečnih ferijalnih rokih.

— **§ Služenje učitelja u stalnom kadru.** Kao što smo u 52. br. H. Prosvete objavili naše je Udruženje uputilo motivisanu predstavku G. Ministru Vojnom molebi da novi učiteljski kandidati koji sad stupaaju u kadar, služe svoj rok u vojsci po dosadašnjem načinu za vreme ferija kako ne bi gubili službu i, što je najvažnije, kako veliki broj škola naročito u J. Srbiji, ne bi ostajao bez nastavnika. Na žalost ova predstavka nije uvažena i Ministarstvo Vojno ostalo je pri ranijoj odluci da oni učitelji, koji sad prvi put stupaaju u kadar, imaju svoj devetomesečni rok odslužiti bez prekida. Na ovaj način nekoliko stotina škola od nove školske godine biće zatvoreno, a da i ne govorimo o teškoj situaciji samih tih učitelja i njihovih porodica, koji he ovim izgubiti platu i sve svoje pripadaležnosti. — **»H. P.«**

Naše narodno prosvetno delo.

Anketa o našem narodnem prosvetnem delu.

MARIJA GODEC:

NARODNO - PROSVETNO DELO IN UČITELJICE — TER »DRUŠTVO UČITELJIC«.

Prišli so za nas hudi časi: kakor mōra nas tlačilo skrbi za borni vsakdanji kruhek, za katerega komaj zadostuje današnjim razmeram nesorazmerna plača. Vendar upajmo, da pridejo zopet časi, ko »vremena bodo se zjasnila« in zato ljube čitateljice prosim vas, ne ležite se, ako čitate o idejalnih zahtevah, kaj vse bi morala učiteljica storiti za dobrobit svojega naroda. Mislite in upajte na boljše čase!

Ne predstavljam si učiteljice pri izvenšolskem prosvetnem delu tako, da bi tekmovala s svojimi tovariši Ne, učiteljice bi morale poseči pri narodno-prosvetnem delu na delokrog, katerega se doslej naši moški niso lotili: to je: poglobiti, razširiti in utrditi omiko našega ženstva. Razna društva so si sicer stavila nalogo širiti izobrazbo med ženstvom, obstojajo na večinoma po mestih: na deželi se brigajo za ženstvo le kaka Marijina družba in slično ter njih duhovni vodje. Vendar bi bilo tudi tukaj potrebno izobraževati naše žene na gospodarskem, zdravstvenem in nravstvenem polju.

Blagostanje družine je zavisno od gospodarstva hišne matere. Že v tem oziru bi rabilo naše ženstvo mnogo več pouka. Ne zadostuje samo, če se stvari pridobijo in pridelaio, ampak treba jih te tudi ohraniti in dobro uporabiti. Le pozleimo v dobrih letinah, koliko sadja, zelenjavne gre v nič in to samo radi tega, ker naše gospodinjne ne znajo sadja in perutnine konzervirati. Poučen tečaj o tej stroki bi prinesel dobiček celemu kraju. — Kmečke gospodinjne imajo vserega dohreva dovolj in vendar se kuha slaba kuha, ker boljše ne znajo. Istotako ne poznajo racionalnega ravnanja pri mlekarstvu perutnini itd. Povsod bi bili na mestu dobri nauki. Nepotrebno mi je morda navdarjati nauk o šivanju, krpanju in slični spretnosti, kar vsaka mati neobhodno